

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם.....1
- ב. נתגרשו לא ... הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ... הא דארגיל הוא הא דארגילה היא 2
- הדרן עלך כיצד אשת אחיו.....3
- א. ארבעה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו.....3
- ב. היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתייהן.....4
- ג. איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת.....4
- ד. היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת.....5

דף כו.

א. וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם

כל אלו שאסורות לינשא משום חשד שהזכרו לעיל דף כה: והן – המביא גט¹ במקום שצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, שמתירין אותה על פיו, וכן עד אחד שהעיד לאשה שמת בעלה ומתירין אותה על פיו ואשה² שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה, ובאה לפני חכם להתירה, ואסרה שלא מצא לה פתח להתירה, אם נשאו אחר כך הנשים לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו

¹ שו"ע ונו"כ יב א

² שו"ע ונו"כ אבהע"ז יב ב

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מותרות לינשא לאלו³, שמכך מוכח שלא הוציאו אותה מבעלה הראשון כדי לישא אותה, שהרי נשאו אחר כך לאחרים.

וכן כל אלו שאסורים לישא משום חשד אם היו להם נשים אחרות באותה שעה, לחכם בשעה שאסרה ולזה בשעה שהביא הגט או העיד בה, ואחר כך מתו נשותיהם, מותרין לישא אותן הנשים, דהשתא ליכא חשד כיון דבאותה שעה היתה אשתו קיימת ודאי לא חשב את זו. מיהו אם היו נשותיהם חולים באותה שעה שאסר החכם או שהעיד העד⁴, יש חשד ולא ישאו את אלו⁵.

וכל אחת מאלו הנשים מותרת לינשא לבן העד שהעיד לה או לבן החכם שאסרה על בעלה וכל שכן לשאר קרובים, דליכא לחושדס שיוציאום מבעליהן בשביל קרוביהם.

ב. נתגרשו לא ... הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ... הא דארגיל הוא הא דארגילא היא

וכן כל אלו שאסורים לישא משום חשד אם היו להם נשים אחרות באותה שעה אם באותה שעה שהיו בקטטה עם נשותיהם יש חשד ולא ישאו⁶. וי"א⁷ שאין חשד ומותר, והעיקר כסברא ראשונה.

ואם גרשו נשותיהם, אם גרמו הם הגירושין כגון שהוא התחיל להקניט את אשתו והרגיל עמה קטטה, יש לחוש משום שנתן עיניו בזו שהתיר הרגיל קטט וגרם את הגירושין כדי לישא את זו, לפיכך אסורות להם. ואם נשותיהם

³ ואין זה שייך במוציא את אשתו משום שם רע שיצא עליה, או מפני שהיא איילנית או מפני שהיא נדרנית שיאמר אי איפשי באשה נדרנית שאסור להחזירה כדלעיל ובשו"ע י ג. שהרי מאחר שנשאו לאחר קיימא עליה באיסור מחזיר גרושתו. וכן אין שייך זה במי שיצא עליה קלא דלא פסיק ועדי כיעור ונחשדה שאסורה לנחשד וגם אם נשאת לאחר לא פקע איסורא מיניה, כמבואר לעיל דף כה: בשו"ע סעי' ג ורק אם נשאת לא תצא. אולם יש לדון מה הדין ביצא קול בלבד או עדי כיעור בלבד ונשאת לאחר אי מותרת לנמען. וכן בקלא דלא פסיק. עיין ב"ש יא ד בסופו.

⁴ ח"מ שם ב

⁵ ועיין בס' ישועת יעקב סק"ה שכ' וז"ל ומעמא דמלתא נ"ל לא בשביל דחייש שתמות אשתו דרוב חולים לחיים ובמה שיבא לאחר זמן אין חשש ואמנם באמת אף ביש לו אשה הרי יכול לישא אחרת עלי' מדינא אלא שאין דרכן של בני אדם לעשות כך בזמן שיש לו אשה, אבל בחולנית אפשר שמחמת זה שהיא חולנית ישא אחרת. ולפ"ז יש לי מקום ספק בזה"ז אחר תקנת רגמ"ה שלא לישא אשה על אשתו אף שאשתו חולנית אין חשש. ומסתימת דברי הרמ"א לא משמע כן ולא ידעתי זו מניין לו עכ"ל.

⁶ שם ומסקנת הב"ש ח

⁷ ב"ש שם דייק כך מרש"י

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

גרמו הגירושין שהם התחילו את הקטט והקניטו אותו, הרי אלו מותרות לינשא להם לכתחלה שאין כאן חשד.

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

א. ארבעה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו

ארבע או חמישה אחים⁸ או יותר⁹ שנים מהם נשואים לשתי אחיות, ומתו הנשואים את האחיות, בין בבת אחת בין בזה אחר זה קודם שהספיק אחד מן האחים ליבם את הראשונות, שתייהן חולצות ולא מתייבמות, שאי אפשר לשום אחת מהן להתייבם, משום איסור אחות זקוקה. ואם קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות, מוציאים אותן מהם¹⁰. שהראשון שמיבם פגע באחות

⁸ שו"ע ונו"כ קעה ג

⁹ מכיון שעיקר האיסור משום שיש זיקה וקא פגע באחות זקוקתו אין ג"מ אי הם ארבע חמישה או יותר שבכל גוויי קא פגע באחות זקוקתו ומאי דאמרינן להלן עמוד ב' שהמישה שאני הוא אי ליכא זיקה אלא רק חיישינן לביטול מצות יבמים. וכ"כ בקרן אורה בעמוד ב' ד"ה אי הכי "הכא נמי צריך לפרש בשלמא אי משום דיש זיקה אם כן ליכא רבותא כלל בחמשה, ומה לי ד' או ה' בכולהו אית בהו משום אחות זקוקה, דלא ידעינן להי מינייהו רמיין תרווייהו, ... והשתא למאי דקי"ל דיש זיקה אין חילוק בין ד' לה' אחין. ובכולהו חולצת ולא מתייבמת, וק"ל". וכן מדויק במאירי "וכדי להשמיענו דבר זה ר"ל דיש זיקה לתרי והוא הדין למאה נקטה להא מתניתין בארבעה אחין ... דכי היכי דלמאן דאמר יש זיקה נקט ארבעה לאשמועינן דיש זיקה אף בתרי ומדאשמועינן בתרי הוא הדין למאה ". וכן בתוספות מהר"ם מרוטנבורג "אי הכי אפילו חמשה. אי אמרת בשלמא יש זיקה ניהא, דכיון דכל עצמו אינו בא להשמיענו אלא דיש זיקה אפילו בתרי ה"ה בתלתא".

¹⁰ ובש"ע סעיף ג' כתוב בלשון זה ואם קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות מוציאים אותן מהם ויש מי שאומר שאין מוציאים עכ"ל וברמב"ם רפ"ז כתוב אם קדמו וכנסו מוציאים ובאמת כן מוכח בגמ' (כ"ח). ודברי הטור תמוהים ולכן יש מי שאומר שהוא מ"ס (כ"ח) אבל גם הרמב"ם בפ"י המשנה פסק ג"כ דאין מוציאים ע"ש ובחבורו חזר בו ולכן נראה שהטור סובר כן דאין מוציאים, וטעמו דאע"ג דלפי המבואר רפ"ג ס"ל לת"ק יוציאו ור"א ס"ל פלוגתא ב"ש וב"ה אך בעדיות פ"ה מנה לה ר"א בחומרי ב"ה ואבא שאול ביבמות כ"ח. ס"ל דב"ה לקולא וכתב הרע"ב שם בעדיות בגמ' ביבמות מפכינן לה וכו' וכן הלכה שאם קדמו וכנסו יקיימו עכ"ל וזהו שיטת הטור ועי' תוי"ט רפ"ג דיבמות ודוק. ערוך השולחן אבן העזר סימן קעה סעיף ח

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

זקוקתו, ואפילו¹¹ שני שמיבם אחר שכנס ראשון שפקעה זיקתה, יוציא משום שכל יבמה שנאסרה שעה אחת על היבם קיימא עליה באשת אח שיש לה בנים וכבר היתה אסורה עליו קודם שכנס אחיו ולכך גם עתה נאסרה עליו ולפיכך יוציא.

לפיכך ראובן ושמעון שהיו נשואים לאחיות רחל ולאח ומתו, יהודה ולוי אחיהם אינם יכולים לייבם שהרי רחל ולאח זקוקים ליבום משניהם ובעת שייבם לוי את לאח הרי מייבם את אחות זקוקתו שהיא רחל וכן להיפך. וכן יהודה שייבם את רחל הרי הוא פוגע באחות זקוקתו שהיא לאח.

ועל אף שאם מתו זה אחר זה, כגון שמת ראובן בעלה של רחל, ולאחר מכן מת שמעון בעלה של לאח, הרי בשעה שמת ראובן, רחל מותרת ללוי ויהודה כיון שאינה אחות זקוקתו, כיון ששמעון קיים, ואם כן עתה שמת שמעון וחפכה לאח לאחות זקוקתו, אפשר שיחלוץ אחד מהם ללאח ותחזור רחל להתירה הראשון. לכתחלה¹² אין מורין כן כמבואר להלן דף כז: – כח. לחלוץ האחרונה כדי שתותר הראשונה, שמא יבא לעשות הפוך, שיחלצו לראשונה וייבמו את השניה והיא נאסרה משום אחות זקוקתו, ואין האיסור פוקע ממנה, או ייבמו את הראשונה תחלה, והיא עדיין אחות זקוקתו ויחלצו לאחרונה אחר כך¹³.

אולם בדיעבד אם קדם וחלץ לשניה, הותרה הראשונה.

ב. היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתייהן

במקרה הנזכר של ארבעת האחים ששנים מהם נשואים לשתי אחיות, אם היתה אחת¹⁴ מהם אסורה לאחד מהיבמין משום איסור ערוה, כגון שרחל היא בתו של יהודה, מותר בשניה בלאח, שהרי אין הערוה – רחל זקוקה לו, ונמצא שאין זקוקה לו אלא אחת, לאח, והשני לוי, אסור בשתייהם שהרי כל אחת היא אחות זקוקתו כנזכר.

ג. איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת

¹¹ נמק"י בסוגייתנו

¹² שו"ע שם א

¹³ אולם עיין בראשונים בסוגיין (רשב"א וק"נ בדעת הרא"ש ועוד) שכתבו שהחשש הוא משום ביטול מצות יבמין כלומר שמא לאחר שייבם האחד ימות השני – ותצא היבמה השנייה משום אחות אשה, בלא יבום ובלא חליצה ונמצא מבטל מצות יבמין.

¹⁴ שו"ע שם ד

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

במקרה הנזכר של ארבעת האחים ששנים מהם נשואים לשתי אחיות, אם אין אסורות עליהם אלא באיסור לאו או עשה, כגון שלאח ורחל ממזרות¹⁵ או שנבעלה ליהודה בעודה נשואה לשמעון¹⁶ לא נדחת הזיקה מהם, כיון שמן התורה הם בני חליצה ויבום כנזכר לעיל דף יח. וחולצות ולא מתייבמות.

ד. היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת

היתה¹⁷ אחת מהן אסורה לזה משום ערוה, כגון שלאח אחות אמו של לוי והשניה רחל אסורה לשני יהודה משום ערוה שהיא בתו, האסורה לזה מותרת לזה, והאסורה לזה מותרת לזה, ושניהם מתייבמות שכל אחד אין זקוקה לו אלא אחת.

¹⁵ ומשכחת שהיו נשואות בהיתר שראובן ושמעון גם הם היו ממזרים וכגון שאביהם של האחים בעל אשת איש והוליד את ראובן ושמעון ולוי ויהודה נולדו מאשה אחרת פנויה.

¹⁶ שאסורה לבועל כדלעיל דף כה.

¹⁷ שו"ע שם ה